Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

U 6/2022 vp / täydentävä jatkokirjelmä

Lausunto alustatyödirektiiviä koskevasta valtioneuvoston täydentävästä U-jatkokirjelmästä (U 6/2022 vp)

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt lausuntoa valtioneuvoston täydentävästä U-jatkokirjelmästä, joka koskee direktiiviä työolojen parantamisesta alustatyössä (COM (2021) 762 final) ja sen ajankohtaista käsittelyä Euroopan unionin neuvostossa. Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Suomen Yrittäjät pitää U-jatkokirjelmässä esitettyä valtioneuvoston kantaa pääosin kannatettavana. Suomen Yrittäjät yhtyy valtioneuvoston kantaan siitä, että neuvoston käsittelyssä direktiiviehdotusta on muotoiltu Suomen kannalta oikeaan suuntaan. Suomen Yrittäjät huomauttaa kuitenkin, että direktiivi aiheuttanee merkittäviä käytännöllisiä ja myös periaatteellisia muutoksia suomalaiseen työlainsäädäntöön ja oikeusjärjestyksen perusperiaatteisiin. Sen vuoksi Suomen Yrittäjät katsoo, että valtioneuvoston kannan pitäisi olla jyrkempi siinä, että Suomi tukisi ehdottomammin kirjauksia, joilla jäsenvaltioiden harkintavaltaa lisätään ja toisaalta Suomen ei pitäisi hyväksyä neuvottelutulosta, jossa direktiiviä vietäisiin lähemmäs komission alkuperäisen direktiiviehdotusta.

Suomen Yrittäjät pitää myönteisenä, että valtioneuvoston kannan mukaan Suomi pyrkii jättämään kansallisella tasolla päätettäväksi sen, että viranomaisilla olisi harkintavalta jättää työsuhdeolettama soveltamatta myös muissa kuin viranomaisaloitteisissa prosesseissa, jos on ilmeistä, että oletama tultaisiin kumoamaan. Myös olettaman soveltamista ja kumoamista koskevan 4a artiklan 5 kohdan lykkäävän vaikutuksen osalta olisi tärkeää, että kansallinen harkintavalta olisi mahdollisimman laaja. Alustatyödirektiivi on omiaan aiheuttamaa merkittäviä yhteensovittamisongelmia Suomen muun työoikeudellisen ja prosessioikeudellisen järjestelmän kanssa, jos siihen ei jää riittävästi kansallista harkintavaltaa.

Direktiivin oikeusperustan osalta Suomen Yrittäjät katsoo kuitenkin, että valtioneuvoston kanta ei ole perusteltu. Direktiivi perustuu työoikeudellisen sääntelyn osalta SEUT 153 artikla 1 kohdan b alakohtaan ja henkilötietojen suojan osalta SEUT 16 artiklaan. Suomen Yrittäjät huomauttaa, että direktiivin 17 ja 18 artikloja sovellettaisiin myös aidosti itsenäisten yrittäjien

välisiin suhteisiin, jolloin kyse ei ole työsuhteesta. 17 ja 18 artiklat eivät myöskään liity henkilötietojen käsittelyyn, vaan niissä säänneltäisiin yritysten välisen sopimussuhteen sisältöä (ns. vastatoimien kielto ja irtisanomissuoja). Suomen Yrittäjät ei pidä hyväksyttävänä, että yrittäjien ja yritysten välisistä sopimussuhteista säädetään työoikeudellisella direktiivillä, jolla ulotetaan työsuhteisiin kuuluvia sääntelymalleja yritysten ja yrittäjien välisiin sopimussuhteisiin.

Vaikka Suomen Yrittäjät suhtautuukin U-jatkokirjelmässä esitettyyn Suomen kantaa pääosin myönteisesti, Suomen Yrittäjät katsoo, ettei alustatyödirektiivin antaminen ole kannatettavaa. Se ei selkeytä työsuhteen ja yrittäjätyön välistä rajanvetoa, vaan pikemmin hämärtää sitä. Direktiivillä myös puututaan kansalliseen työsuhteen käsitteen määrittelyyn. Koska direktiivi koskisi vain alustatyötä, se loisi osin erilasia sääntöjä työsuhteiden määräytymiseen eri työntekotilanteissa. Työsuhteita voitaisiin joutua arvioimaan osin eri kriteerein riippuen siitä, millainen tekninen ratkaisu työn tekemisen taustalla on. Tämä ei ole työn suorittajien yhdenvertaisuuden – riippumatta työn tekemisen oikeudellisesta statuksesta – kannalta toivottava kehityssuunta.

Suomessa työsuhteen olemassaolo ratkaistaan työsopimuslain 1 luvun 1 §:n perusteella, jonka täsmentäminen kokonaisharkintaa koskevalla säännöksellä on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä (HE 215/2022 vp). Työsopimuslain säännös on pakottava ja se soveltuu niin alustatyöhön kuin muuhunkin työhön. Vaikka voidaan katsoa, että työsopimuslain säännös riittäisi myös direktiivin mukaisten työsuhdeolettaman kriteereiden arviointiin, direktiivi kuitenkin loisi oikeudellista epävarmuutta siihen, milloin alustatyötä tekevän henkilön olisi katsottava olevan työsuhteessa Suomen lain mukaan. Suomen Yrittäjät viittaa näiden huomioiden osalta myös 15.2.2022 työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle alkuperäisestä U-kirjelmästä (U 6/2022 vp) antamaansa lausuntoon.

Lopuksi on syytä todeta, että direktiivin lopullisesta muodosta ei ole vielä tietoa. Euroopan parlamentin kanta poikkeaa merkittävästi neuvostossa tehdyistä ratkaisuista, joten direktiivin lopullisia vaikutuksia – ja mahdollisia muutostarpeita Suomen lainsäädäntöön – on vielä mahdoton arvioida.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Albert Mäkelä
Asiantuntija, OTM